

MMXVI. IV. ÉVFOLYAM III. SZÁM

NEMZETBIZTONSÁGI

SZEMLE

KÜLÖNLENYOMAT

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
NEMZETBIZTONSÁGI INTÉZET
BUDAPEST

Biztonságpolitikai kihívások az Európai Unió szomszédságában I. – Líbia

Tóth Zoltán Balázs¹

Abstract:

The civil war in Libya – likewise in Syria – had been posing challenges for the European Union. Arm in arm with the member states of the UN and the NATO it has to find a solution to the crisis-management, whereas as a result of the civil war the EU has to face new regional challenges.

Keywords: Libya, European Union, Arab Spring, civil war, peacekeeping

Absztrakt:

A líbiai polgárháború – hasonlóképpen Szíriához – új kihívások elé állította az Európai Uniót. Az ENSZ és NATO tagállamaival karöltve kell megoldást találnia a válságkezelésre, miközben a polgárháború következtében soha nem látott regionális kihívásokkal kell szembenéznie.

Kulcsszavak: Líbia, Európai Unió, Arab tavasz, polgárháború, békefenntartás

---

¹ ORCID: 0000-0002-9999-2841

1. Bevezetés

Líbiában az Arab tavasz a 2011. február 15-én Bengáziból induló nagyszabású tömegtüntetésekkel vette kezdetét, amelyek felszámolására a kormányzat azonnali erőszakos válasszal reagált. A 42 éve hatalmon lévő Moammer Kadhafi elleni tüntetések rövid időn belül országos méretű fegyveres ellenállássá szélesedtek ki, amelyek teret engedtek a különböző milicista, iszlamista, vagy éppen törzsi alapon szerveződő félkatonai szervezetek megalakulásának és megerősödésének. Kadhafit ugyan 2011. október 20-án elfogták majd megölték, ugyanakkor a rövid polgárháborús időszak, valamint líbiai társadalom hagyományos törésvonalai okán nem a béke időszaka, hanem soha nem látott széttagoaltság, valamint újabb polgárháború vette kezdetét. A széttagoaltság természetesen Kadhafi hatalomgyakorlási technikáinak,² és hatalma utolsó hónapjaiban meghozott döntéseinek is az eredménye.

Kiemelve egyetlen példát, párhuzamosan a központi kormányzat hatalmi-területi veszteségeivel tudatosan kezdték el felszámolni az állam működését: a központi közigazgatási intézményekből, rendőrségekből és hírszerzésből, a központi bankból, az olajügyi minisztériumból és olajipari vállalatokból szisztematikusan eltüntettek és felszámoltak mindent; ráadásul a stratégiai fontosságú helyekre lojális katonai erőket is telepítettek, amelyek egymástól elszigetelve a végsőkig harcoltak.³

Köszönhetően a több éves polgárháborúnak, Líbia mára bukott állammá vált,⁴ ahol két kormányzat működik – a nemzetközileg elismert tobruki kormányzat, valamint az iszlamista vezetés alatt álló rivális Általános Nemzeti Kongresszus által vezetett területek (igaz, az egységes kormányzat kialakítására már

---

² *Kadhafi annak érdekében, hogy megőrizze hatalmát, az oszd meg és uralkodj politikát alkalmazta. Tudatosan gátolta, hogy kialakuljon vele szemben egy hatalmi központ, ráadásul az ország infrastrukturális-gazdasági fejlesztéseit is úgy valósította meg, hogy az észak-dél szakadék kialakuljon országon belül. Michael Shkolnik: Libya's Fragmentation: Tribal Conflict, Islamism, and the Quest for Power, United Nations Association in Canada, 2012. 05.15. <http://unac.org/wp-content/uploads/2013/02/Libyas-Fragmentation-Tribal-Conflict-Islamism-and-the-Quest-for-Power.pdf> (Letöltve: 2016. 09.14.)*

³ *Szaddám Husszein hasonló stratégiát valósított meg Irakban a fedayeen-eknek köszönhetően. S-15/2 Situation of human right in the Libyan Arab Jamahiriya, 2011. 02. 25. Forrás: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20A%20HRC%20S%2015%202.pdf> (Letöltve: 2016. 09.14.)*

⁴ *Fragile States Index 2015, Fund For Peace, <http://library.fundforpeace.org/library/fragilestatesindex-2015.pdf> Letöltve: 2016. 09.14.*

megtörténtek a kezdő lépések) – az Iszlám Állam,⁵ a különböző törzsi csoportok, és több ezer fegyveres és bűnözői csoport mellett.

Minden hatalmi központ a saját érdekeinek megfelelően alakítja ki a politikai-, gazdasági-, társadalmi-, katonapolitikai viszonyokat, ugyanakkor a demokratikus államokban elismert jogelvek szinte sehol nem jutnak érvényre. Azon túl, hogy a harcok következtében 2015-ben 435 ezer ember hagyta maga mögött az otthonát és további 1,9 millió ember szorult humanitárius segélyekre és alapvető orvosi ellátásra,⁶ a közbiztonság hiánya okán napi szintűvé vált a civilek legyilkolása, a nemi erőszak, a gyerekkatonák bevetése, a humanitárius szállítmányok feltartóztatása a lakosság kiéheztetésére, a nemzetközileg betiltott fegyverek alkalmazása elsősorban civilek ellen,⁷ valamint a kínzások.⁸

Jelen tanulmány azt kívánja megvizsgálni, hogy miképpen hat a líbiai belviszonyok alakulása az Európai Unió mindennapjaira, az milyen lépéseket tesz a potenciális biztonságpolitikai kihívások megfékezésére, hogyan alakul a mediterrán térség biztonsága, illetve milyen további negatív hatások várhatók.

---

⁵ Pan Gimun ENSZ főtitkár, az idei év katonai sikereire alapozva kijelentette, hogy az Iszlám Állam rövid időn belül vereséget fog szenvedni Líbiában, kiváltképpen ha fő bástyájukat, Szirt városát beveszik az egységkormány csapatai.

⁶ Investigation by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on Libya, UN General Assembly, A/HRC/31/47, <http://www.securitycouncilreport.org/undocuments/search.php?IncludeBlogs=10&limit=15&tag=%22Human%20Rights%20Council%20Documents%22+AND+%22Libya%22&ctype=Libya&rtype=Human%20Rights%20Council%20Documents&cbtype=libya> (Letöltve: 2016. 09.14.)

⁷ http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_19_68.pdf Letöltve: (2016. 09.14.)

⁸ A nemzetközileg elismert kormányzat által uralt területeken is bevett gyakorlat a különféle kínzások alkalmazása. Mivel a Birói Rendőrség és a Katonai Rendőrség állománya megfogyatkozott a polgárháború során, 10.000 fő egykori ellenállóval töltötték fel a sorokat, akik még az alapképzést sem kapták meg. Éppen ezért sok esetben nem ismernek más eszközöket, mint a puszta erőszak alkalmazása (például kábelekkel vagy láncokkal ütlegelés, elektromos áram testbe vezetése, fellógatás). Forrás: Torture and deaths in detention in Libya, <http://unsmil.unmissions.org/Portals/unsmil/Documents/Torture%20Report%20Libya%20En%2001Oct2013.pdf>

2. Biztonságpolitikai kihívások

Regionális destabilizáló tényező

Az Arab tavasz számos észak-afrikai és közel-keleti állam kormányzati-hatalmi viszonyait átírta, ugyanakkor kétségtelen, hogy a legpusztítóbb hatások a líbiai, valamint a szíriai polgárháború kapcsán bukkantak elő. Az egyes országok belföldi eseményei a földrajzi közelségből fakadóan természetesen kihatással vannak az Európai Unió regionális kereskedelmére, valamint a régióban fekvő államok biztonságpolitikai kockázatainak változására egyaránt. Ezen szempontok alapján került a következőkben megvizsgálásra Líbia regionális környezetére gyakorolt hatásai.

Az Európai Unió a Barcelonai-folyamat eredményeképpen megalakuló Mediterrán Unió keretén belül igyekszik stabil kapcsolatrendszert kialakítani a Földközi-tenger térségében fellelhető országokkal, amely kiváltképpen gazdasági, környezetvédelmi, egészségügyi, energetikai, migrációs és kulturális témakörökre fókuszál.⁹ Líbia ezen a téren gyengébben kötődik az Európai Unióhoz, ugyanis a mediterrán országok közül egyedül neki nincs szabadkereskedelmi megállapodása, és nem tagja a Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO) sem. Az unióval való keretegyezményről szóló tárgyalás 2008-ban indult meg az unió képviselőivel, ami egyben könnyítést is jelentett volna a WTO tagság megszerzéséhez is. A tárgyalások 2011 februárjában ugyanakkor megtorpanak Kadhafi véres túlkapásainak következményeként, és a három részre széttagolt Líbiának egyelőre nincs mozgásteret arra, hogy egy egész országra kiterjedő nemzetközi megállapodást tető alá hozzon.

Érdekes módon Líbia esetében az Európai Unió és az egyes tagállamok viszonylag egységes álláspontot képviselnek a válságkezelés kapcsán – kiváltképpen, ha a Szíriával kapcsolatos nézeteket összegezzük¹⁰ – még sincs ráhatással az ország belpolitikai-biztonságpolitikai történéseire. Pedig az Európai Uniónak a Mediterrán térségben nagyon is fontos partnere lenne Líbia. A polgárháború kirobbanása előtt számos uniós tagállam meghatározó kőolaj exportőre volt – az olasz export 22%-át, a francia export 15,7%-át, az ír export 23,3%-át adta¹¹ – éppen ezért nem meglepő, hogy a kőolajlelőhelyek birtoklásáért az Iszlám Állam és számos egyéb radikális-milicista szervezet is versenybe szállt.

---

⁹ *European Union-External Action*, http://eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm (Letöltve: 2016. 09.14.)

¹⁰ <http://www.ecfr.eu/scorecard/2014/mena/49> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

¹¹ http://www.ecfr.eu/article/commentary_why_europe_should_step_up_its_efforts_in_libya (Letöltve: 2016. 09. 14.)

Annak ellenére, hogy az unió egyfelől szankciókkal felelt a líbiai polgárháborúra,¹² másfelől az Európai Szomszédságpolitika pénzügyi alapjából segíti előmozdítani a demokratikus átmenetet és az ország stabilizálását, a három részre szakadt ország esetében ezek az erőfeszítések nem tűnnek elégségesnek. Eddig 108 millió euróval járult hozzá olyan programok megvalósításához, amelyek a közigazgatást, a biztonságpolitikáért felelős intézményeket, a demokratikusan működő állam alappilléreinek letételét (ez inkább csak retorikai fogás, semmint a valóságban is realizálható indikátor), a civil társadalmat, az egészségügyet és az oktatást fejlesztette.¹³

A politikai-közigazgatási tagoltság mellett érdemes röviden kitérni Líbia gazdasági állapotára is. A polgárháború következtében csökkent az egy főre eső bevétel – többek között a kieső olajbevételeknek is köszönhetően –, a fizikai és humántőke jelentős mértékben megsemmisült, lazultak a kereskedelmi szálak más országok, illetve az Európai Unió irányába,¹⁴ visszaesett a közvetlen külföldi tőkebefektetés (*Foreign Direct Investment* - FDI)¹⁵, átalakultak a kormányzati kiadások – a szociális intézkedések helyett a védelmi kiadások élveznek prioritást – és nagymértékű népességmozgás ment végbe 2011-ben.

A negatív belföldi anomáliák hatásai, azonnal továbbgyűrűznek a szomszédos államokba. Csak pusztán abból a tényből kifolyólag, hogy a termelő tevékenységektől kell forrásokat elvonni határvédelemre, a menekültek ellátásra, valamint

---

¹² Az Európai Unió működéséről szóló szerződés, 215. cikkelye jogi alapot teremt arra, hogy amennyiben harmadik ország belpolitikai viszonyainak alakulása, illetve nemzetközi szintén történő fellépése összeegyeztethetetlen a Közös Kül,- és Biztonságpolitika célkitűzéseivel, részleges vagy teljes körű gazdasági, illetve pénzügyi szankciókkal sújtható. Forrás: Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

¹³ http://eeas.europa.eu/libya/index_en.htm (Letöltve: 2016. 09.14.)

¹⁴ Míg 2010-ben 36,3 milliárd euró értékben bonyolított le egymással kereskedelmet Líbia és az Európai Unió, addig 2012–2014. között ez az érték 38%-kal visszaesett, és 2014-re az uniós import és uniós export mérlege elérte a -7,1 milliárd eurót. Forrás: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/libya/>

¹⁵ Polgárháború idején az állam nem képes garantálni az emberállomány, valamint az infrastruktúra biztonságát, ezért a harcok kibontakozásával egyetemben megtorpannak a külföldi befektetések. A polgárháború kirobbanása óta évről évre több milliárd eurót vonnak ki a líbiai gazdaságból; ez 2013-ban 6,5 milliárd eurót jelentett, ellenben az unióból egyetlen befektető sem érkezett az országba.

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/libya/> (Letöltve: 2016. 09.14.)

további óvintézkedések megtételére.¹⁶ Egy polgárháborúval sújtott ország megbontja a régió – és jelen esetben az Európai Unióval történő – kereskedelmi kapcsolatrendszerét. Negatív irányúra változtatja a külföldi tőkevonzó képességét, valamint a protekcionista politikát folytató szomszédos államok pedig még inkább elszigetelik a konfliktusos államot.¹⁷ Másfelől, a gazdasági növekedés oldaláról is látható az összekapcsolódás: ha egy szomszéd állam 1%-kal növekedik, akkor a vizsgált állam pedig 0,4%-kal, ha pedig ez a növekedés elmarad, esetleg rohamosan évről évre romlik a nemzetgazdaság teljesítménye, mint Líbia esetében, az a környező államokra is negatív hatással van.¹⁸

A környező államoknak, mint ahogy említésre került, a negatív gazdasági hatások leküzdésén túl előre nem tervezett védelmi kiadásokra is át kell csoportosítani. A Líbiával szomszédos Algéria és Tunézia 2014–2015. között több, mint 20%-kal növelte védelmi kiadásait, azonban Egyiptom esetében 10-20%-ra becsülik szakértők a kiadások volumenének csökkenését.¹⁹ Algéria helyzete Líbia összeomlásával párhuzamosan felértékelődött, hiszen a legnagyobb államterületű és Egyiptom után a második legnépesebb észak-afrikai országgént innen lehetne a leghatékonyabban felvenni a terrorizmus és szélsőséges milíciák elleni küzdelmet (igaz, önmaga is küzd a szélsőségesekkel).

Azonban olyan további országok, mint Niger, Csád, vagy az 1983-2005. között polgárháborúval sújtott Szudán nem számítanak hagyományosan erős államoknak, kérdéses, hogy milyen óvintézkedéseket képesek foganatosítani például a migráció vagy fegyvercsempészet megfékezése érdekében.²⁰

---

¹⁶ James C. Murdoch-Todd Sandler: *Civil Wars and Economic Growth: Spatial Dispersion*, http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_2002_s06/laptop_s06/current%20projects/Cox_Low%20Robinson%20Book%20chapter/Cox_Low%20Book%20chapter/distance%20and%20civil%20war%20effects%20on%20economy-sandler.pdf (Letöltve: 2016. 09.14.)

¹⁷ Uo.

¹⁸ Paul Collier: *The Bottom Billion- Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It*, Oxford University Press, 2007. p. 56.

¹⁹ *The Military Balance 2016*, The International Institute for Strategic Studies, 2016. pp. 317–318.

²⁰ Az afrikai polgárháborúkat vizsgálva kimutatták, hogy egy polgárháborúval sújtott országból eredő negatív hatások világszinten 800 kilométerre, míg Afrikában hosszú távon pedig 300 kilométerre érzetik a hatásukat. James C. Murdoch- Todd Sandler: *Civil Wars and Economic Growth: a Regional Comparison*, <http://web.worldbank.org/archive/website01241/WEB/IMAGES/REGIONAL.PDF> (Letöltve: 2016. 09.14.)

Fegyveres csoportok

Egyes becslések szerint, közel 2.000 milícia és különböző fegyveres csoport működik az országban, amivel mind a tobruki, mind a tripoli kormányzatnak számolnia kell, hiszen politikai szinten hiába születik egy esetleges megoldás, a saját elveik mentén működő félkatonai szervezetek lehetséges, hogy nem vetik alá magukat ennek hatálya alá és tovább folytatják a harcokat.²¹ Jelentős haderővel és állománnyal bíró milícianak számít a Líbiai Hajnal, a Líbiai Pajzs, a 116-os Zászlóalj, a Líbiai Olajlétesítmény Őrség. Ezek egyértelműen a Tripoli kormányhoz hú alakulatok, ugyanakkor az Iszlám Állammal való összecsapások következtében többen megerősítették pozíciójukat és autonómiájukat. Radikális dzsihádisták szervezetnek számít az Ansar al-Sharia, a bengázi Forradalmárok Shúra Tanácsa (ezt a szervezetet az Ansar al-Sharia, a Líbiai Pajzs 1, a Február 17. Mártírjai Dandár, valamint a Rafallah al-Sahati Dandár hozta létre, és a Tripoli kormány elismert félként tekinti), valamint az Ajdabiya Forradalmárok Shúra Tanácsa.²²

A nemzetközileg elismert kormányzat oldalán olyan szervezetek harcolnak, mint a Zintan, al-Sawaiq, valamint a Qaqa Zászlóaljak. A Tobruki kormányzat előnye, hogy a viszonylag jól szervezett Líbiai Nemzeti Hadsereg befogadja a harcolni vágyókat, így kisebb eséllyel tömörülnek különböző frakciókba.²³

Az ország megosztottsága viszont itt nem ér véget, ugyanis az ország délnyugati felén tuareg törzsi milíciák gyakorolnak ellenőrzést jelentős területek felett. A tuaregek 2014-től kezdve heves harcokba keveredtek a tebu törzs tagjaival, és a 2015-ben megbukott tűzszünet után 2016-ban egy újabb tűzszüneti megállapodást kötöttek a törzsek vezetői, viszont a korábbi szembenállás fennmaradása okán ismételten kiújultak a harcok.²⁴

A különböző csoportok gyors felfegyverzése annak köszönhető, hogy becslések szerint közel 20 millió fegyvert – többségét a Kadhafi rezsim – halmoztak fel, és az állam szétesése után nagyon könnyen hozzá lehetett jutni. Annak ellenére, hogy a lakosság nagyon korlátozottan tud hozzáférni a világhálózathoz – a mai napig az átlagos csatlakozási sebesség lassabb, mint 1 Megabit per szekundum –

---

²¹ *The Military Balance 2016, The International Institute for Strategic Studies, 2016. pp. 33 – 314.*

²² *Guide to key Libyan militias, BBC News, 2016. január 11.*

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-19744533> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

²³ *Guide to key Libyan militias, BBC News, 2016. január 11.*

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-19744533> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

²⁴ *Taskforce deployed to S. Libya to end tribal clashes, 2016.02.07. AA.com, <http://aa.com.tr/en/politics/taskforce-deployed-to-s-libya-to-end-tribal-clashes/517626> (Letöltve: 2016. 09. 16.)*

a fegyverkereskedők már Facebook-on kezdték árusítani a fegyvereiket.²⁵ A polgárháború kitörése előtt már 900 ezernél járt a civileknél lévő fegyverek becsült száma,²⁶ azonban 2011. után a közbiztonság fogalmának kiüresedése után a civilek nem láttak más eszközt saját védelmük biztosítására, mint további fegyverek beszerzését, így a könnyen jött kínálat hamar keresletre is talált.

Az Európai Unió belső békéjének megőrzéséhez viszont szükséges a környező államokból érkező illegális fegyverkereskedelem felszámolása. Az illegális fegyverkereskedelem ugyanis olyan további, a nemzetbiztonságra fenyegetést jelentő ágazatokat is életben tart, mint szervezetbűnözés, emberkereskedelem – kiváltképpen a migránsválság kapcsán mutatkozott meg a „hatékonysága” – valamint helyi szinten a különböző bandák közötti rivalizálás. Évente közel 10 ezer gyilkosság és sérülés származik az illegális fegyverek használatából, és további 4 ezer öngyilkosságot szintén a feketepiacról beszerzett fegyverek okán regisztráltak a hatóságok.²⁷ Éppen ezért az Európai Unió a világon az egyik legszigorúbb fegyverkereskedelmi szabályozását alkotta meg, és a 2014-2017. közötti időszakra vonatkozó bűnüldözési stratégia egyik alappillére az illegális fegyvergyártás és csempészés felszámolása.²⁸

Annak érdekében, hogy a Mediterrán térségben zajló illegális fegyverkereskedelmet visszaszorítsák, az Európai Unió több kísérletet is tett arra, hogy az esetlegesen Líbiából származó fegyverek behozatalát megakadályozza, illetve akadályokat állítson a Líbiába tartó fegyverszállítmányoknak is. Az alábbi intézkedéseket lehet kiemelni (kizárólag a fegyverkereskedelemre vonatkozó részek kerültek kiemelésre):

---

²⁵ *In Libya, you can buy an anti-aircraft gun on Facebook*, QZ.com, <http://qz.com/656753/in-libya-you-can-buy-an-anti-aircraft-gun-on-facebook/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

²⁶ *Libya – Gun Facts, Figures and the Law*, <http://www.gunpolicy.org/firearms/region/libya> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

²⁷ *Trafficking in firearms*, Európai Bizottság, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms/index_en.htm (Letöltve: 2016. 09. 14.)

²⁸ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016427%202010%20REV%201> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

Szám	Tartalom
A Tanács 204/2011 számú döntése ²⁹	- Harcok folytatására alkalmas eszközök kereskedelmének betiltása
A Bizottság 2015/1333 számú határozata ³⁰	- Embargó a lőfegyverekre és azokkal kapcsolatos egyéb eszközökre - Embargó minden olyan eszközre, amit a belső elnyomás fokozására felhasználható - A fegyverekkel, illetve hozzá kapcsolódó egyéb eszközökkel kapcsolatos szolgáltatások betiltása
A Tanács 2016/44 határozata ³¹	- Embargó minden olyan eszközre, ami a belső elnyomást fokozhatja - Bizonyos szolgáltatások betiltása, kiváltképpen, ami lőfegyverekkel, illetve hozzá kapcsolódó eszközökkel összefügg
A Tanács 3275/1993 számú döntése forrás ³²	- Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 883 számú határozatának hatálya alá eső személyekkel, szervezetekkel való szerződés-kötés, valamint bárminemű tranzakció tilalma

A fenti intézkedések nem új keletűek, ugyanis 2011. február 28-án, azaz nem sokkal az első nagyobb összecsapások után a Tanács 2011/137/CFSP határozatával már embargót hirdetett a fegyverkereskedelemre (a határozat még kitért a repüléstilalmi zóna kijelölésére, tiltó listára felvett személyekre, valamint pénzügyi eszközök befagyasztására).

Tömeges illegális bevándorlás

Kadhafi 2011 márciusában látva, hogy a nyugati hatalmak a bukását követelik – a katonai intervencióról és annak hatásairól szóló összefoglalót - lásd következő alfejezet – nyíltan előrevetítette, hogy bukása esetén az európai országoknak korábban nem tapasztalt migránsáradattal kell majd szembenéznie a Földközi-

²⁹ European Union – Restrictive measures (sanctions) in force, Európai Bizottság, http://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/measures_en.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)

³⁰ Uo.

³¹ Uo.

³² Uo.

tenger felől.³³ Kadhafi még ugyanabban az évben életét veszítette, azonban jóslata néhány éven belül valóra vált. Köszönhetően a szíriai, valamint a líbiai polgárháborúnak, a Mediterrán térség két, konfliktusos államát kihasználva migránsok százezrei keltek útra az Európai Unió tagállamai felé. A Nemzetközi Menekültügyi Szervezet adatai szerint 2015-ben 853.650 fő érkezett Görögországba, valamint 153.842 fő Olaszországba a tengeren, míg 2016-ban 156.364, illetve 46.856 fő érkezett ugyanezen két országba szintén a tenger felől.³⁴

Az Európai Uniónak soha nem látott migránsválsággal kellett szembenéznie az Arab tavasz kitörésétől számított néhány éven belül, ami maga után vont a migráció jelenségének naprakészebb értelmezését. A migránsválságot alapvetően humanitárius jelenségként elemezték a szakirodalomban – bár már a '80-as években beemelték a biztonsági tanulmányokba³⁵–, ugyanakkor, mint biztonságpolitikai kockázat elemzése az elmúlt években – figyelembe véve az Európai Unió tagállamainak demográfiai mutatóit – kiemelt figyelmet kapott.³⁶

Az állami eszközökkel nem, vagy gyengén szabályozott migráció – amelyre kiváltképpen 2015-ben került sor – ugyanis aláássa a szuverenitást (határok védelmének képessége szempontjából), táptalajt ad a bűnözői csoportok megerősödésének (az embercsempészet jövedelmező üzletté vált),³⁷ illetve radikális, fegyveres konfliktusban edződött harcosok, vagy alvó sejtek is beszivároghatnak a konfliktus elől menekülők közé.³⁸

Az Európai Unió, földrajzilag lehatároltabban a Schengeni-övezet pusztá megléte arra ösztönzi az uniós döntéshozókat, hogy több, lehetőség szerint minden tagállamra kiterjedő megoldást találjanak a migráció megfelelő keretek közé szorítására, ugyanis az integráció jellegéből adódóan a tagállamok között a fel-

---

³³ Padraic Flanagan: *Colonel Gaddafi: Immigrants will invade Europe*, *Express.co.uk* 2011. 03.08. <http://www.express.co.uk/news/world/233238/Colonel-Gaddafi-Immigrants-will-invade-Europe> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

³⁴ *Mediterranean Migrant Arrivals in 2016: 204.311; Death 2.443*, *International Organisation for Migration*, <https://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-2016-204311-deaths-2443> (Letöltve: 2016. 09. 16.)

³⁵ Khalid Koser: *When is Migration a Security Issue*, *The Brookings Institute*, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2011/03/31-libya-migration-koser>

³⁶ Lőwiné Kemenyeczi Ildikó: *A migráció, mint biztonságpolitikai kockázat várható alakulása és hatása a biztonság dimenzióira 2030-ig*, *Hadtudományi Szemle*, 2015. VIII. évfolyam 1. szám http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2014/2015_1/15_1_bp_lowine.pdf Letöltve: (2016. 09. 14.)

³⁷ Tóth Zoltán Balázs: *Embercsempészetben elsők a magyarok*, *RPS.hu*, <http://rps.hu/embercsempeszetben-elsok-a-magyarok/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

³⁸ Tóth Zoltán Balázs: *Már több ezer terroristát csempészték be Európába*, *RPS.hu*, <http://rps.hu/mar-tobb-ezer-terroristat-csempeszték-be-europaba/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

számolt/minimális határvédelem okán már sokkal nehezebb feltartóztatni, illetve nyilvántartásba venni a más kontinensről érkezőket. Azonban látható volt, hogy míg az Európai Unió legfontosabb intézményekben az államok képviselői és uniós döntéshozók nem jutottak érdemi döntésre, addig egyes tagállamok a nemzetbiztonsági okokra hivatkozva önálló határvédelmi lépések tettek. A nemzetbiztonság így szembekerült a humán biztonsággal, és a nemzetállamok szuverenitásuk megóvására hivatkozva pótolták ki az Európai Unió, hiányzó közös határvédelmi rendszerét.³⁹

A migráció biztonságra gyakorolt hatása (*securitization*),⁴⁰ azaz biztonsági, szűkebben nemzetbiztonsági kontextusba helyezése aktívan teret nyert mind a szakirodalomban, mind pedig az európai kormányok jelentős részében, mind pedig az egyéb releváns, egyben konzervatívabb értékrendet valló pártok esetében is. Az Európai Uniónak így nemcsak önmaga, hanem elsősorban a tagállamok nyomására is cselekednie kell. Sokkal inkább, miután az integráció megélte a történelme első kilépési kísérletét Nagy-Britannia esetében, amely elszakadásának egyik pillére az emberek szabad áramlásának elutasításán nyugodott.

A határellenőrzés megerősítésére tett egyéni erőfeszítésekre példa Olaszország 2013. október 18. és 2014. október 31. közé datálható Mare Nostrum Művelete. Olaszország az észak-afrikai térséghez való viszonylagos közelsége okán a Líbiából induló menekültáradat legfőbb állomása, 2013-ban 40 ezer, 2014-ben 170 ezer, 2015-ben 153 ezer, míg ebben az évben is már közel 25 ezer migráns érkezett a dél-európai országba. Azonban látni kell, hogy a Líbiából induló migránsok többsége nem líbiai állampolgár, a FRONTEX adatai szerint az Európai Unióba érkezők többségét eritreai, szomáliai és nigériai emberek tették ki.⁴¹

A Mare Nostrum Művelet alapvetően egy felderítő és mentő művelet volt, amely havonta 9,5 millió eurós költségkerettel működött.⁴² A Művelet kereté-

---

³⁹ Magyarország határvédelmi intézkedései – ideiglenes biztonsági határzár –, jóllehet számtalan negatív külföldi és belföldi kritikát kapott, mégis úttörőnek számított az illegális határátlépések felszámolása tekintetében. 2015. óta olyan államok vesznek át kisebb-nagyobb mértékben megoldásokat, mint Ausztria, Szlovákia, Szlovénia, Ausztria.

⁴⁰ A fogalmat Barry Buzan alkotta meg, a fogalom magyarátáról szóló összefoglalót lásd Marianne Stone: *Security According to Buzan: A Comprehensive Security Analysis*, Columbia University, New York, 2009.

http://geest.msh-paris.fr/IMG/pdf/Security_for_Buzan.mp3.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁴¹ <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/central-mediterranean-route/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁴² Angyal Ágnes: *Menekültáradat a Földközi-tengeren – Megoldást találhat-e Európa?* Külgazdasági és Külügyi Intézet, E-2015/15

http://kki.gov.hu/download/b/02/f0000/15_KKI-elemzes_ITA_migracio_Angyal_20150506.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)

ben szolgálatot ellátó járművek az olasz partoktól egészen a líbiai felségvizekig látták el feladatukat, és nekik köszönhetően egy év leforgása alatt 160 ezer migráns mentettek ki a Földközi-tengerről.⁴³

2014. november 1-jétől uniós finanszírozással a FRONTEX égisze alatt folytatódott a Földközi-tengeren átívelő migránsútvonal ellenőrzése, jóllehet a kezdeti időszakban a Mare Nostrum Művelet költségvetéséhez képest kétharmaddal kisebb keretből gazdálkodhatott. Mindössze az állam-, és kormányfői részvétellel megtartott 2015. április 23-i csúcstalálkozón döntöttek a 120 millió eurós működési költségkeret megállapításáról, valamint további vízi járműveket és helikoptereket állítottak szolgálatba a tagállamok felajánlásának köszönhetően⁴⁴. A Triton Műveletként elkeresztelt uniós kezdeményezés egy szűkebb területen – az olasz partoktól számított 30 kilométeres sávon belül – állította szolgálatba 25 tagállam által felajánlott vízi járműveket és egyéb felszereléseket.

A Triton Műveletet erősíti a 2015-ben útjára indított Sophia Művelet (EUNAFVOR Med), amely katonai eszközökkel veszi fel a harcot az embercsempészekkel. 2015. október 7-től a Sophia Műveletbe bevont katonai járművek már a nyíltvizeken is átszállhatnak, ellenőrizhetnek gyanús járműveket, és ha az embercsempészés gyanúja fennáll, akkor le is foglalhatják a járműveket.

2016. június 20-án a Tanács további két feladattal is bővítette a Sophia Művelet profilját, amely egészen 2017. július 27-ig fog a tervek szerint hatályban maradni. Egyfelől a nemzetközileg elismert líbiai kormány parti őrségénél, illetve tengerészeténél szolgálóknak nyújt kiképzést, másfelől az ENSZ fegyverkereskedelmi embargóját erősítve intézkedéseket tesz a Líbiából induló hajók esetében akár a nyílt vízen, akár a líbiai partszakaszon.⁴⁵

Így az ENSZ határozata, illetve az Európai Unió gyakorlatba történő átültetése kiegészíti egymást. Sokkal inkább, mivel a szankciók ellenére Líbiába továbbra is érkeznek új fegyverek kiváltképpen Egyiptomból, Törökországból, az Egyesült Arab Emírségből vagy éppen Szudánból.⁴⁶ Ugyanakkor a tengeri szállítási útvonalak ellenőrzésével nem számolható fel teljesen a fegyverkereskedelem, lévén Líbia két szárazföldi szomszédja is jelentősebb potenciális kereskedelmi partnere e téren.

---

⁴³ Uo.

⁴⁴ Vasudevan Sridharan: *EU to triple funding for 'Operation Triton' to tackle Mediterranean migrant crisis*, 2015. április 24. *International Business Times*, <http://www.ibtimes.co.uk/eu-triple-funding-operation-triton-tackle-mediterranean-migrant-crisis-1498100> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁴⁵ http://www.eas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eunavfor-med/index_en.htm (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁴⁶ *UN authorises EU operation against Libya arms smuggling*, *EUactive*, 2016. június 15. <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/un-authorises-eu-operation-against-libya-arms-smuggling/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

A válságkezelés kudarcai

Az Arab tavasz óta több észak-afrikai és közel-keleti állam is jelentős változáson ment keresztül, a nemzetközi közösség számára a legnagyobb kihívást mégis a kettő polgárháborúba és végletes megosztottságba sülyedt ország, Líbia és Szíria jelenti – 2015-ben pedig Jemenben ütötte fel a fejét egy újabb belső, egyben a régió államai által befolyásolt fegyveres konfliktus a térségben.

Líbia már viszonylag korán, 2011. február-március környékén szembetalálta magát a nemzetközi közösséggel, ugyanis Kadhafi nem félt bevetni saját lakossága ellen a légi és szárazföldi haderőnemeket. A nemzetközi és emberi jogokba ütköző válaszcsepásoknak köszönhetően az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2011. március 17-én elfogadta az 1973-as számú határozatot, amely repüléstilalmi zónát jelölt ki Líbia légterében, célként jelölte meg a líbiai hadsereg meggyengítését a civil lakosság védelmében, és megerősítette a fegyverkereskedelmi embargót. ENSZ felhatalmazással március 19-én kezdetét vette a NATO vezetésű koalíció katonai intervenciója, amelynek köszönhetően a Kadhafival szembenálló lázadók megerősödhetnek, egyben megkezdődött az ország több részre szakadása.

A NATO műveletben az egyes tagállamok, semmint egységesen az Európai Unió, közülük aktívabban pedig Franciaország és Nagy-Britannia vállalt szerepet. Kadhafi 2011. október 20-i halálával a katonai intervenció elérte a kitűzött célját, ugyanis a diktátor halálával az elnyomó rezsim megbukott.

A megpróbáltatásoknak ugyanakkor közel sem volt vége, ugyanis a polgárháborús ellentáborok megmaradtak, az ország több részre szakadt, és a nemzetközi szereplők, kiváltképpen az Egyesült Államok nem ismerte fel a békefenntartás, távlati célként pedig a békeépítés és nemzetépítés folyamatának fontosságát.

Mind az ENSZ, mind az Európai Unió egy közös egységkormány kialakításában látja a jelenlegi állapotok felszámolásának kulcsát, ami viszont eddig nem vezetett eredményre. Mindössze 2015 decemberében indult meg nemzetközi segítséggel a Tobruki és Tripoli kormány között a hivatalos párbeszéd, amely eredményeképpen megszületett a Líbiai Politikai Megállapodás. Az ENSZ Biztonsági tanácsának 2259. számú határozata konkrét ajánlásokat fogalmazott meg a szembenálló kormányzatok közötti párbeszéd mélyítésére, javasolta a Nemzeti Egyetértés Kormányának felállítását,⁴⁷ amely folyamánként a felek Marokkóban meg is tették a szükséges lépéseket. Jelenleg kilencfős elnökség kezében összpontosul a legfőbb hatalom, amely munkáját a tizenhét fős Nemzeti Egyetértés Kormány támogatja. Ugyanakkor a két hatalmi tömb között a kommunikáció

---

⁴⁷ *United Nations Security Council Resolution 2259 (2015)*

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2259.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)

közel sem problémamentes, ráadásul meg kell küzdeni az egyes hatalmi tömbökhöz lojális milíciák ellenállásával is.

Az viszont látni kell, hogy a líbiai válságkezelés mindössze érintőleges válaszokat nyújt a fennálló problémákra. A válságkezelés kezdeti időszakában a NATO hadműveletnek köszönhetően a biztonságpolitika katonai értelmezése nyert teret, kevesebb, mint nyolc hónap alatt európai és amerikai haderők megdöntötték Kadhafi uralmát. Azonban olyan, a már 1992-ben megszületett az *Agenda for Peace* (Agenda a Békéért) című dokumentumban is említett szakterületek nem kaptak figyelmet, mint: a nemzetgazdasági viszonyok stabilizálása, politikai intézményrendszer átalakítása, vagy a telekommunikáció.⁴⁸

1. Nemzetgazdaság: Az Európai Uniót a Líbiával való fejletlen kereskedelmi kapcsolatok révén nem érte nagy bevételkiesés a polgárháború kirobbanásával párhuzamosan. Mégis, az olajban gazdag észak-afrikai ország nemcsak regionális, hanem uniós érdek is egyben, és a kőolaj-lelőhelyek illetéktelen tulajdonviszonyba kerülése csak kitolja a konfliktust. Az unió eddig több százmillió eurót ajánlott fel Líbiának különböző címszavakkal – humanitárius segély, gazdaság fejlődésének előmozdítása –,⁴⁹ ugyanakkor a három részre szakadt országban politikai konszolidációra is szükség lenne, hogy a fejlesztési és humanitárius segélyt elérjék a kívánt célokat.
2. Politikai intézményrendszer: Ahhoz, hogy Líbia elmozduljon jelenlegi helyzetéből, az egész országot lefedő intézményrendszer és kormányzat felállítására van szükség. Erre a nemzetközi szereplők oldaláról van is igény, és az Agenda értelmében a líbiai szereplőkre hagynák a válságkezelés érdemi részét. Azonban a megosztottság – hasonlóan Szíriához – egyáltalán nem kedvez az egymással szembenálló felek párbeszédének, és hathatósabb külföldi diplomáciai-politikai támogatás nélkül ezen rendezési folyamatok nem érhetnek el érdemi előrelépést.
3. Telekommunikáció és média: Korábban említésre került, hogy fegyverkereskedők miként tudják kiaknázni a közösségi oldalak nyújtotta előnyöket, és nincs ez másképpen az egyes kormányzatok, illetve fegyveres csoportok esetében sem. Mivel a nyomtatott sajtón, televízión és rádiókon túl mind több felületen tudnak eljutni a felhasználókhoz, a különböző egyéb médiumok is a propaganda erőteljes eszközévé váltak (ugyanakkor a 18%-os Internetpenetráció⁵⁰ okán még korlátozottak a lehetőségek). Azonban az államok továbbra is a hagyományos médiumok tud-

---

⁴⁸ *An Agenda for Peace, United Nations Secretary-General, A/47/277*, <http://www.un-documents.net/a47-277.htm> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁴⁹ Ingo Peters: *The European Union's Foreign Policy in Comparative Perspective*, New York, 2016. pp. 150–151

⁵⁰ <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/libya> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

ják teljes egészében az ellenőrzésük alatt tartani. 2014-ben az Általános Nemzeti Kongresszus jogszabályt alkotott minden olyan műholdas televíziós csatorna betiltására, amely a fennálló rendszert kritizálja. Továbbá átemelték a Kadhafi érából azt a büntetőjogi tételt, miszerint 15 év börtönbüntetésre ítéltető az, aki a 2011-es forradalmat kritizálja.⁵¹ Az újságírók Kadhafi idején sem lehettek biztonságban, viszont 2011. után, főleg Líbia szétszakadása után egyfajta öncenzúra jelenség figyelhető meg, hiszen egy-egy kritikusabb hangvételű írás akár az újságíró életébe is kerülhet. A különböző frakciók és hatalmi tömbök minél gyorsabban igyekeztek megkaparintani a különböző médiumok feletti uralmat, amelynek köszönhetően mára egy szétszabdalt és saját célokra felhasznált propagandisztikus csatornákon keresztül értesülhetnek a lakosok a fejleményekről.

Amennyiben a 2000-es Brahimi jelentésben⁵² rögzített kategóriákat vesszük alapul a líbiai válságkezelés kapcsán, az alábbi megállapításokra juthatunk:

1. Megelőzés: az Arab tavasz, és az egyes országokban megjelenő állami erőszak olyannyira hirtelen söpört végig az észak-afrikai és közel-keleti térségen, hogy a prevenciónak nem volt helye. Ellenben a béketeremtés folyamatába Líbiában és Szíriában avatkoztak be aktívan harmadik szereplők, mégpedig koordinált⁵³ katonai intervenció szintjén. A beavatkozás logikája kezdetben hasonló alapokról építkezett, ugyanis egy hosszú ideje hatalmon lévő vezető eltávolítása volt a cél. Amíg Líbiában a külső katonai erőknek köszönhetően megdőlt Kadhafi uralma és több részre szakadt az ország, addig Szíriában – kiváltképpen Bassár el-Aszad Oroszország általi hathatós támogatásának köszönhetően – a központi kormányzat meg tudta őrizni erejét, és Líbia bukott állammá válása után már nem volt kívánatos cél az ország vezetőjének mindenáron történő elmozdítása.
2. Békefenntartás: harmadik szereplőknek egyelőre nincs lehetőségük szárazföldi katonai beavatkozásra, a válságkezelést így közvetlen eszközök-

---

⁵¹ <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/libya> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁵² *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, UN General Assembly- Security Council, A/55/305-S/2000/809,* http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/55/305 (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁵³ *Koordinált alatt – kiváltképpen Szíria esetében – azt kell érteni, hogy egyes hatalmi tömbbe tömörülő állami és nem állami szereplők koordinálták a beavatkozásokat a saját elképzeléseik szerint. Szíria esetében így az Egyesült Államok által vezetett nyugati hatalmi tömbből, Oroszországról a síták támogatásáról (Irán és libanoni Hezbollah), valamint a közel-keleti államokról lehet beszélni.*

kel tudják megvalósítani – illegális fegyverkereskedelem betiltására tett kísérletek, gazdasági szankciók, tiltólistára helyezett személyek, vagy az Európai Unió Sophia Művelete. A líbiai légierő parancsnoka 2015 februárjában kijelentette, hogy a külföldi katonai erők jelenléte csak rontana a fennálló helyzeten, ugyanis meglátása szerint az arra ösztönözné az Iszlám Államot, valamint egyéb terrorista és radikális szervezeteket, hogy egymással összefogva harcoljanak ellenük, ezáltal pedig még erősebbé válnának.⁵⁴ Líbia több éve húzódó belső konfliktusa után nyilvánvaló, hogy a nemzeti kapacitások megerősítésére kell helyezni a hangsúlyt egy minden fél által elfogadott közös stratégia keretében a nemzetközileg el nem ismert kormányzat felszámolásával/ integrálásával az átmeneti rendszerbe.

3. Békeépítés: Az ENSZ Líbiát Támogató Misszióját (UNSMIL) az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2011-ben hozta létre a 2009-es számú határozatával⁵⁵. A Misszió mandátuma eredetileg egy hat hónapos időszakra szólt, amikor az átmeneti kormányzat megteremtheti a fegyveres konfliktus utáni államszerkezetet. 2011 decemberében viszont kibővítették a Misszió mandátumát (2022-es határozat), majd 2012 márciusában egy újabb tizenkét hónapos időszakra bővítették ki a működési keretét (2040-es határozat). Mivel a líbiai konfliktust nem sikerült felszámolni, ezért 2014 márciusában a 2144-es határozattal egy újabb tizenkét hónappal hosszabbították meg az időtartamát.⁵⁶ Utóbbi négy területre fókuszál: a demokratikus átmenethez való segítségnyújtás; a jogállamiság és emberi jogok védelmének biztosítása; fegyverkereskedelem törvényi keretek közé szorítása, valamint államépítés.⁵⁷ A békeépítés, így kéz a kézben jár a már fent említett egységkormány kialakításának kísérletével, amely akár a demokratikus átmenet, akár a hosszabb távú államépítés alapját

---

⁵⁴ Louisa Loveluck – Magdy Samaan: *Do not send foreign troops here, warns Libya's air force commander*, *The Telegraph*, 2015. 02. 19.

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/libya/11423420/Do-not-send-foreign-troops-here-warns-Libyas-air-force-commander.html> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁵⁵ *United Nations Security Council Resolution 2009 (2011)*.

http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_09/20110927_110916-UNSCR-2009.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁵⁶ *UNSMIL Background*:

<https://unsmil.unmissions.org/Default.aspx?tabid=3545&language=en-US> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

⁵⁷ *UNSMIL Mandate*

<https://unsmil.unmissions.org/Default.aspx?tabid=3544&language=en-US> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

jelentené. Az UNSMIL prioritásai összeegyeztethetőek az Agenda a békéért egyes rendezési feltételeivel, ugyanis az illegális fegyverkereskedelem visszaszorítása, illetve a polgárháborús felek kibékítésére szánt kísérlet tetten érhető – mégha sok megoldandó feladat is áll a felek és a nemzetközi közösség előtt.

3. Összegzés

Összességében tisztában kell azzal lenni, hogy az ENSZ, NATO és az Európai Unió részéről számos olyan intézkedés történt, amely a válságkezelés széles körben elfogadott mérföldkövei mentén haladt, ugyanakkor a konfliktus tényleges felszámolására kevésnek bizonyult. Továbbá az Egyesült Államok elnöke, Barack Obama a jelenlegi líbiai viszonyok kialakulását elnökségének egyik „legnagyobb hibájának” értékelte, ugyanis nem készült fel a kormányzat kellőképpen a Kadhafi bukását követő időszakra.⁵⁸

A 2011. október után kialakult állapotok, azaz az ország több részre szakadása, a központi ellenőrzés nélkül szabadon tevékenykedő fegyveres csoportok megszorodása, illetve a szembenálló felek kompromisszumképtelensége okán a békefenntartás és béketeremtés elsősorban politikai gerincű megoldásai nem mozdítják elő kellő mértékben a konszolidációt. Ugyanis a konfliktus spirálból való kitörést gazdasági eredményekkel, a jogállamiság alapjainak lerakásával, és hathatósabb nemzetközi beavatkozással lehetne megvalósítani – igaz, utóbbi szembemegy a be nem avatkozás tilalmával, valamint a szuverenitás tiszteletben tartásával.

Jelenleg egy törékeny, a két szembenálló kormányzat beleegyezésével létrehozott döntéshozó testület is működik, amely egyfelől a hosszú távon is életképes egységkormány felállítását és az ország újraegyesítését hivatott előmozdítani, másfelől pedig legitim tárgyalópartner kíván lenni nemzetközi szervezetekkel, meghatározó államokkal szemben. Ha azonban az egyik fél kivonja magát a munka alól, azzal a Nemzeti Egyetértés Kormánya minden bizonnyal összeomlana, és továbbra is megoldatlan lenne a diplomáciai csatornák kialakítása, valamint a nemzetközi segélyek megfelelő kezekbe való eljuttatása. 2011. után látható volt, mi történt a Kadhafi hatalmának összeomlása után, a hatalmi úrt több ezer radikális szervezet és milícia töltötte ki, akik mind a mai napig folyamatos fenyegetést jelentenek, még a Nemzeti Egyetértés Kormányának pusztá létére is.

Éppen ezért az Európai Unió, nemzetközi szervezetek, és egyéb államoknak összetett megoldást kell találni egy összetett kérdésre, amely magában foglalja a szembenálló felek kibékítését, az ország egyesítését, a gazdaság beindítását, valamint a népességmozgások visszafogását. A nemzetközi közösségnek ugyan-

---

⁵⁸ *President Obama: Libya aftermath 'worst mistake' of presidency, BBC News, 2016. 04. 11. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-36013703> (Letöltve: 2016. 09. 14.)*

akkor egyelőre nincsenek világos válaszai a konfliktusra, mint ahogy Szíriában, Ukrajnában és Jemenben is az különböző érdekeltségű országok alakítják az országok pillanatnyi helyzetét, figyelmen kívül hagyva a konfliktussal sújtott ország önnön érdekét.

Annyi bizonyos, hogy a konfliktus feloldásához jelentős pénzügyi és szakértői forrás bevonásával lehetne csak előre lépni, csak hogy Líbia esetében a 2011-es NATO hadműveletet leszámítva a rendezésben érdekelt szereplők inkább defenzív magatartást tanúsítanak (a konfliktus elszigetelése), semmint vállalják annak tényleges felszámolását.

Felhasznált irodalom

- An Agenda for Peace, United Nations Secretary-General, A/47/277, <http://www.un-documents.net/a47-277.htm> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Angyal Ágnes: Menekültáradat a Földközi-tengeren – Megoldást találhat-e Európa? Külgazdasági és Külügyi Intézet, E-2015/15 http://kki.gov.hu/download/b/02/f0000/15_KKI-elemzes_ITA_migracio_Angyal_20150506.pdf (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, UN Generaly Assembly- Security Council, A/55/305-S/2000/809, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/55/305 (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Fragile States Index 2015, Fund For Peace, <http://library.fundforpeace.org/library/fragilestatesindex-2015.pdf> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Freedom House honlapja: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2015/libya> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Ingo Peters: The European Union's Foreign Policy in Comparative Perspective, New York, 2016.
- James C. Murdoch- Todd Sandler: Civil Wars and Economic Growth: a Regional Comparision, <http://web.worldbank.org/archive/website01241/WEB/IMAGES/REGIONAL.PDF> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- European Union-External Action, http://eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm Letöltve: 2016. 09. 14.

- Khalid Koser: When is Migration a Security Issue, The Brookings Institute, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2011/03/31-libya-migration-koser>
- Guide to key Libyan militias, BBC News, 2016. január 11. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-19744533> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Libya – Gun Facts, Figures and the Law, <http://www.gunpolicy.org/firearms/region/libya> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Louisa Loveluck – Magdy Samaan: Do not send foreign troops here, warns Libya’s air force commander, The Telegraph, 2015. 02. 19. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/libya/11423420/Do-not-send-foreign-troops-here-warns-Libyas-air-force-commander.html> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Lőwiné Kemenyecski Ildikó: A migráció, mint biztonságpolitikai kockázat várható alakulása és hatása a biztonság dimenzióira 2030-ig, Hadtudományi Szemle, 2015. VIII. évfolyam 1. szám http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2014/2015_1/15_1_bp_lowine.pdf Letöltve: 2016. 09. 14.
- Mediterranean Migrant Arrivals in 2016: 204.311; Death 2.443, International Organisation for Migration, <https://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-2016-204311-deaths-2443> Letöltve: 2016. 09. 14.
- Michael Shkolnik: Libya’s Fragmentation: Tribal Conflict, Islamism, and the Quest for Power, United Nations Association in Canada, 2012. 05.15. <http://unac.org/wp-content/uploads/2013/02/Libyas-Fragmentation-Tribal-Conflict-Islamism-and-the-Quest-for-Power.pdf> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Padraic Flanagan: Colonel Gaddafi: Immigrants will invade Europe, Express.co.uk 2011. 03.08. <http://www.express.co.uk/news/world/233238/Colonel-Gaddafi-Immigrants-will-invade-Europe> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Paul Collier: The Bottom Billion - Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It, Oxford University Press, 2007.
- President Obama: Libya aftermath ‘worst mistake’ of presidency, BBC News, 2016. 04. 11. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-36013703> (Letöltve: 2016. 09. 14.)

- S-15/2 Situation of human right in the Libyan Arab Jamahiriya, 2011. 02. 25. Forrás: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20A%20HRC%20S%2015%202.pdf> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Tóth Zoltán Balázs: Embercsempészetben elsők a magyarok, RPS.hu, <http://rps.hu/embercsempeszetben-elsok-a-magyarok/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Taskforce deployed to S. Libya to end tribal clashes, 2016.02.07. AA.com, <http://aa.com.tr/en/politics/taskforce-deployed-to-s-libya-to-end-tribal-clashes/517626> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- Trafficking in firearms, Európai Bizottság, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms/index_en.htm (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- UN authorises EU operation against Libya arms smuggling, EUractive, 2016. június 15. <http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/un-authorises-eu-operation-against-libya-arms-smuggling/> (Letöltve: 2016. 09. 14.)
- United Nations Security Council Resolution 2259 (2015)
- Vasudevan Sridharan: EU to triple funding for 'Operation Triton' to tackle Mediterranean migrant crisis, 2015. április 24. International Business Times, <http://www.ibtimes.co.uk/eu-triple-funding-operation-triton-tackle-mediterranean-migrant-crisis-1498100> (Letöltve: 2016. 09. 14.)